

Kai kurie Lietuvos kultūros objektai nusipelnė UNESCO globos. Atskleiskite, kuo jie reikšmingi pasaulio kultūrai.

Mano pasirinkta tema yra iš kultūros. Aptarsiu, kurie Lietuvos kultūros objektai nusipelnė UNESCO globos ir kuo jie reikšmingi pasaulio kultūrai.

Pirmiausiai, pradėsiu nuo pačios sąvokos. UNESCO – tai Jungtinių Tautų švietimo, mokslo ir kultūros organizacija, įkurta Jungtinėse Tautose 1945 metais, siekiant skatinti bendradarbiavimą tarp skirtingų tautų švietimo, mokslo, kultūros ir komunikacijų srityse. UNESCO atlieka penkias funkcijas, tarp kurių viena yra paveldo išsaugojimas ateities kartoms. Konvencijoje kultūros paveldas pagal konkrečius kriterijus suskirstytas į tris kategorijas: paminklus, statinių grupes ir vietas.

Lietuvoje per tūkstantį gyvavimo metų susiformavo gilios kultūrinės tradicijos ir buvo sukurta daugybė vertingų kultūros objektų. Kadangi UNESCO misija – palaikyti pasaulio paveldo sąrašą, į šį sąrašą įtraukti ir šeši Lietuvos objektai: Kernavės archeologinė vietovė, Kuršių Nerija, Vilniaus senamiestis, Lietuvos kryždirbystė ir kryžių simbolika, Struvės dienovidinio lanko geodeziniai punktai, Dainų švenčių tradicija ir simbolizmas Lietuvoje. (Lietuva į UNESCO įstojo 1991 m. spalio 7 dieną.)

Taigi pradėdamas nuo pradžių norėčiau pristatyti Vilniaus senamiestį.

Kuo jis reikšmingas pasaulio kultūrai? Mano nuomone, labai svarbu, jog Vilniaus senamiestis yra vienas iš didžiausių (360 ha) ir įspūdingiausių ne tik vidurio, bet ir rytų Europoje, jau XIII – XVIII amžiuje jis atliko įtakingą bei svarbų vaidenį, nes tuo metu Vilnius buvo politiškai aktyvus ir turėjo didelės architektūrinės bei kultūrinės reikšmės visai Rytų Europai. Vilniaus senamiestis yra išlaikęs unikalią viduramžių architektūrą, mieste gausu gotikos, baroko, renesanso ir klasicizmo laikotarpio statinių. Svarbu paminėti, jog nuo Gedimino laiško parašymo, Vilnius įgijo daugiakultūrio, pilietiško bei tolerantiško įvairių kultūrų ir religijų žmonėms miesto vardą. Tai įrodo iki šiol išlikę gatvių pavadinimai (žydų, totorių, vokiečių, rusų). Negalime pamiršti, jog pačioje sostinės širdyje stovi ir Gedimino pilis, su savo istorija, Katedra, kurios požemiuose slypi ne tik daugybė paslapčių, bet ir palaidoti valdovai. Reikšmingumą įrodo ir tai, jog Vilnius įtrauktas į gražiausių pasaulio miestų dvidešimtuką.

Šiandien pasauliniame kontekste Vilniaus senamiestis – tai ne tik konkrečios civilizacijos palikimas, bet ir išskirtinės kultūrinės gyvensenos tradicijos liudininkas.

Dar vienas UNESCO saugomas objektas, apie kurį norėčiau jums papasakoti yra Lietuvos kryždirbystė ir kryžių simbolika.

Kryždirbystė yra unikali lietuvių liaudies meno šaka į UNESCO paveldo šedevrų sąrašą įrašyta 2001m.

Kryžiai Lietuvoje buvo atkakliai statomi visais Lietuvos istorijos periodais ir tai buvo viena iš tautinės tapatybės išraiškos formų.

Ypač daug kryžių buvo prie Žemaitijos, Aukštaitijos, Dzūkijos regionų. Vieni kryžiai būdavo liekni, grakštūs, juos puošiantys drožiniai atrodydavo kaip medžio nėriniai; kiti – storo kamieno, panašūs į skulptūras.

Kryžių kalnas prie Šiaulių, kuriame nuo XIX a. su pertraukomis statomi kryžiai yra vienintelė tokia istorinė vietovė pasaulyje. Dabartiniu metu joje priskaičiuojama per 20 000 kryžių. Jame stovi ir popiežiaus Jono Pauliaus II apsilankymo Lietuvoje metu pastatytas kryžius.

Kitas UNESCO saugomas objektas – Kuršių Nerija.

Kuršių nerija – išskirtinis žmogaus ir gamtos kūrinys į UNESCO pasaulio paveldo sąrašą įrašytas 2000 m. Šis daugiau nei per 200 metų žmonių rankomis sukurtas kultūrinis kraštovaizdis buvo pripažintas išskirtiniu tradicinio įsikūrimo, žemės arba jūros naudojimo pavyzdžiu tam tikroje teritorijoje. Unikalaus grožio Kuršių nerijos kultūrinis landšaftas – nuolatinės gamtos veiksnių ir žmogaus kovos rezultatas.

XV a. visa Kuršių nerija buvo apsigobusi žalia miškų skraiste. Tačiau juos negailestingai iškirtus, pakilo vėjo pustomas smėlis, kuris užpylė net keletą pamario žvejų kaimų. Prieš porą šimtmečių Nerijos gyventojams reikėjo išradingumo ir didelės kantrybės smėlio stichijai sustabdyti.

Tokio masto pajūrio kopų sutvirtinimo ir apželdinimo darbai Kuršių nerijoje yra vieninteliai pasaulyje.

Vėjo pustomų slenkančių kopų yra išlikę ir saugoma Naglių, Grobšto gamtos rezervatuose, Parnidžio kraštovaizdžio draustinyje. Be kultūrinio kraštovaizdžio, Kuršių nerijoje yra saugomi nepaprastomis sąlygomis susiklosčiusią žmonių gyvenimą atskleidžiantys archeologijos, istorijos, urbanistikos, architektūros paveldo objektai

Žavi yra visų keturių Neringos gyvenviečių – Nidos, Preilos, Pervalkos ir Juodkrantės architektūra.. Prie gamtos didybės darniai dera ir naujoji architektūra - pušynų prieglobstyje įsikūrę viešbučiai ir poilsio namai. Neringa - puiki vieta ir mėgstantiems ramybę, ir judrų poilsį. Nerija - vienas gražiausių ir unikaliausių Europos kraštovaizdžių. Ypatinga šio krašto dovana – rasti audringos Baltijos į krantą pažertą gintarą.

Paskutinis mano pasirinktas UNESCO saugomas objektas Lietuvoje, apie kurį noriu papasakoti yra Kernavė.

Kernavė – išskirtinė vietovė i UNESCO Pasaulio paveldo šedevrų sąrašą įrašyta 2004 m. Tai vienintelis Baltijos šalyse penkių piliakalnių kompleksas, buvusi pirmoji Lietuvos sostinė. Ši teritorija – tai kultūrinę civilizacijos tradiciją liudijantis objektas ir išskirtinis tam tikro žmonijos istorijos laikotarpio pastatų, architektūrinio ansamblio ir kraštovaizdžio tipo pavyzdys.

Tik šioje vietovėje geriausiai galima pajusti Lietuvos valstybės ištakas. Po kryžiuočių antpuolio 1390 m. Kernavė buvo visiškai sudeginta. O nuo XIV a. pabaigos yra išlikę visiškai nepaliesi kultūriniai sluoksniai, kurie puikiai išsaugojo neįkainojamą informaciją.

Kernaveje jau beveik 30 metų vyksta archeologiniai tyrinėjimai, o Kernavės archeologijos ir istorijos muziejuje sukaupta daug unikalių radinių.

Šiuo metu Valstybinio kultūrinio Kernavės rezervato teritorija yra 194,4 ha dydžio. Joje saugoma 18 archeologijos, istorijos ir architektūros paveldo objektų. Teritorijoje esantys penki įtvirtinti piliakalniai – tai Baltijos jūros regione analogų neturintis žmonių sukultūrinto ir gynybai pritaikyto žemės paviršiaus pavyzdys. Šis kompleksas ne tik liudija čia buvusios Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės sostinės didybę, bet ir daro išskirtinį estetinį poveikį kraštovaizdžiui.

Kernavės archeologinė vietovė su čia išlikusiais paskutinės Europoje pagoniškos valstybės viduramžių miesto gyvenimą atspindinčiais artefaktais unikali ir tuo, kad joje esančios laidojimo vietos bei kiti archeologiniai radiniai patvirtina pagoniškosios ir krikščioniškosios kultūrų sandūrą ir sambūvį

Kernavėje vyksta įspūdingos „Gyvosios archeologijos dienos“, kuriose demonstruojami senieji amatai, koncertuoja senosios muzikos ansambliai, kovų meną demonstruoja įvairių šalių karybos klubai. Joninės – dar viena ypatingai gausi ir pagal senąsias tradicijas Kernavėje švenčiama šventė.

Mūsų Lietuva tik mažas lopinėlis pasaulio žemėlapyje, bet mes galime didžiuotis nuostabiais ir nepakartojamais kultūros šedevrais, kurie garsina Lietuvos vardą visame pasaulyje. Galime didžiuotis savo mažos tautos išlaikytomis giliomis tradicijomis, kultūra bei gausybe objektų, kurie tikrai nusipelno būti įtraukti i Pasaulio paveldo sąrašą.